

Csúrlak, Csúrogy, Čurug

Szülőfalum, Csúrogy, azaz Čurug – egy 1200. évi feljegyzés szerint Csúrlak vagy Csúrlak – kisebb település volt a Tisza jobb partján elterülő pusztaság szélén. A füves-lápos pusztában lovak és más egymást megtűrő állatok legelésztek némi pásztorfelügyelettel. A gyakran áradó Tisza jóvoltából dús legelőjük volt az állatoknak, a pusztázó szorgos nép pedig télirevalót is halmozhatott a csűrbe.

Az évszázadok folyamán az emberek a Tisza áradásához valamelyest alkalmazkodtak, de a külső ellenség, a tatár, a kun, hosszú ideig pedig a török betöréseinek lóhátra pattanva igyekeztek ellenállni. Ha pedig ez nem sikerült, akkor a török állatokat, olykor gyereket rabolt el, öldökölt, és felperzselt mindent. De aztán mégis újrakezdődött minden. Harc volt a pusztázók élete a természet viszontagságaival meg a rablóhadjáratot folytató ellenséggel. Mindaz, ami itt történt, Mohács előtti történelmünk eseményeihez számíthat.

A mohácsi vész után kevés lakosa maradt ennek a vidéknek, mert állandó volt a harc vagy harci készülődés, no meg a török adóztatás. 1699-ben a török kiűzése vagy kényszerű kivonulása után mindenfelé csak elvadult, mocsaras területek maradtak. A XVIII. század végi Tisza menti koronakerületekre tervszerű telepítés nem történt, a népmozgásra a spontán visszatelepülés volt jellemző. Főleg a Tisza melléke népesült be újra, de a Becsétől délre levő területeken továbbra is gyér volt a népesség. A századfordulóra Csúrlak helyén Csúrogy vált lakottá: kiszolgált szerb hátrörök és magyarok lakták.

Az emberi találékonyosság és tudás, vagyis a Tisza szabályozása nemsokára gyors javulást hozott erre a területre. Széchenyi István felismerte a folyó szabályozásának szükségességét, és e nagyszabású vállalkozás az ő sürgetésére a század közepére meg is történt.

Talicskás sereg építette a gátakat, eltorlaszolta a folyót, gyorsított ezzel a víz lefolyását... A munkálatokat készpénzzel fizette a pesti bankkonzorcium, de az építkezés vége felé a szabályozással nyert területet kicserélésével vagy eladásával. A munkálatok

útján ugyanis létrehozták a Gyöngyszigetet és a Holt-Tisza mellékét, azt a sajátosan jó minőségű termőföldet.

Nincs adatunk róla, hogy elődeink hogyan jutottak gyöngyszigeti parcellájukhoz, vették-e vagy a munkájuk verejtékének a bére, de azt tudjuk, hogy apai nagyanyánk örökül hagyta fiára, vagyis az édesapámra azt a szőlős, gyümölcsös kerti parcellát a Gyöngyszigeten. A parcella jól termett. Azelőtt hosszú ideig a megáradt Tisza medrének volt a része. Ezzel a parcellával mi is tanúi letünk, hogy a Tisza szabályozása a legnagyobb és legértékesebb vállalkozás volt ezen a vidéken. Áldás a jó föld, mondták évekkel később a szüleim, mert elégedettek voltak az életükkel Csúrogyon születésem (1928) és öcsém születése (1930) idején. Nem akartak ők elmenni innen, de az Isten más, küzdelmesebb sorsot szabott családunkra: az Úr 1931. évében elköltöztünk Csúrogról.

A Tisza nélkülünk is élte békés életét, akárcsak Csúrogy és környéke. A föld mindenütt jól termett, a Holt-Tisza tó lett, vize az élő folyóból rendszeresen frissült, és környezetének új lehetőséget teremtett. Árvízveszély sem Csúrogyon, sem messze a környéken nem fenyegetett, a nagyrét többletvizét is le lehetett már szivattyúzni. Csúrogyon és környékének a Tisza szabályozása révén jobb termőföldjei lettek, lakóinak pedig könnyebbé vált az életük.

A termőföld minden belefektetett munkát meghálál. A jó föld kevesebb munkával is beéri... Tudták ezt sokan a világháború végén megsokasodott és többféle elvet valló partizánok és politikusaik is, akik háborús bűnössé nyilvánították Csúrogy mintegy háromezer magyar lakosát – és nemcsak Csúrogyt –, hogy életükkel és vagyonukkal elszámoltassák őket. A partizánok kegyetlenkedése vitte tömegsírba a magyar lakosság nagy részét, közöttük apám édesanyját, nagyanyánkat, és nyomorította meg örök életre nagynénénket és egészen kiskorú gyerekeit. Miért tiltották ki a láger után életben maradt kevéske magyart is a falujából, otthonából, és miért fosztották meg őket is minden vagyonuktól? Alighanem utólagos döntés volt ez is, az igazi bűnösök leplezésére. Hisz a döntés írásos végrehajtása maga a kegyetlenkedés bizonyítéka a világ előtt.

Mindezt azért emlegetem fel most én is, mert egyrészt úgy vélem, a büntetlen partizánkodásnak ma is fel-felújul a szelleme, mely forrása a fenyegetésnek, ítélkezésnek, hősködésnek, intoleranciának, másrészt pedig a fájdalmas emlékezés a kegyetlenkedésre, igazságtalanságokra új félelmeink szülőanyja és sok félreállításunk oka.

Sajnos ez a magyarázat nélküli valóságunk ma, melyen változtatni szeretnénk, és változtatni akarunk. A törvény adta lehetőségek is adva vannak, de még mindig nagyon erős a láthatatlan ellenállás.

JÓDAL Dezső

